

щодо формування сенсорно-пізнавального досвіду та розуміння особливостей сімейних відносин, що впливають на середовище розвитку й спілкування дитини, яка має певні труднощі в навчанні.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л.С. Психология. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. - 1008 с.
2. Голюк О.А. Використання комунікаційного потенціалу Інтернет у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ / О.А.Голюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Випуск 47 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 48-52.
3. Запорожец А. В. Избранные психологические труды: в 2-ух томах. Том 1 / А. В. Запорожец. - М. : Просвещение, 1986. 306 с.
4. Ильенков Э. Диалектическая логика: Очерки истории и теории. 2-е изд., доп. – М. : Политиздат, 1984. – 320 с.
5. Крутій К. Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія у 2-х частинах. Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. [Текст] / К. Л. Крутій. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. - С. 86-102.
6. Хромов Н.И. Методы обучения детей с различными типами обучаемости / Н.И.Хромов. – М. : Айрис-пресс, 2008. – 128 с.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ольга Мельничук, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Аліна Сторч, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Валентина Шепета, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: О.П.Григорович, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FORMATION OF THE BASIC ENVIRONMENTAL CULTURE OF YOUNGER PUPILS

Olga Melnychuk, Alina Storch, Valentina Shepeta, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. Актуалізовано проблему екологічної освіти і виховання підростаючого покоління. Особлива увага акцентується на необхідності формування екологічного стилю мислення, екологічної свідомості та поведінки молодших школярів. У статті окреслено умови ефективного формування основ екологічної культури молодших школярів в умовах освітнього процесу.

Ключові слова: екологічна культура, екологічне виховання, молодші школярі, педагогічні умови.

Abstract. The problem of environmental education and upbringing of the younger generation has been updated. Particular attention is paid to the need to develop an ecological style of thinking, environmental awareness and behavior of younger students. The article describes the conditions for the effective formation of the basics of ecological culture of younger students in the educational process.

Key words: ecological culture, ecological education, elementary school children, pedagogical conditions.

Необхідність подолання екологічних проблем сучасності поставила перед педагогічною теорією та шкільною практикою завдання: на основі біосферного підходу підготувати екологічно грамотну людину, яка розуміє значення життя як найвищої цінності, здатна визначати своє місце у світі, брати участь в охороні навколишнього середовища, раціонально використовувати природні багатства, приймати свідомі рішення у сферах життя, де перекриваються інтереси людини як живої істоти, суспільства і довкілля. Однією з частин морального виховання школярів, що допомагає усвідомленню моральних норм суспільства і створенню моральних переконань, ідеалів та звичок поведінки, стимулює громадську і творчу активність людини, визначає мотиви її діяльності є екологічне виховання.

Екологічне виховання покликане забезпечити підростаюче покоління науковими знаннями про взаємозв'язок природи і суспільства, допомогти зрозуміти багатогранне значення природи для суспільства в цілому і кожної людини зокрема, сформувавши розуміння, що природа - це першооснова існування людини, а людина - частина природи.

Екологічна освіта – це неперервний процес засвоєння учнями знань, цінностей і понять, спрямований на осмислення і оцінку взаємозв'язків між людьми, їх культурою та навколишнім середовищем, що забезпечує поступальний розвиток навичок прийняття екологічно доцільних рішень, а також засвоєння відповідних правил поведінки в навколишньому середовищі [3, с.59]. Завданнями екологічної освіти передбачено: формування системи знань про природу. Тобто системна педагогічна діяльність, що спрямована на накопичення осмислених дієвих знань про навколишнє середовище. Це завдання є ключовим на теоретичному рівні засвоєння екологічних знань; розуміння взаємозв'язків і взаємозалежностей, що існують у природі (школа дає можливість сформувавши пізнавальний потенціал екологічних знань для подальшого вивчення, виховувати особистість, яка усвідомлює місце людини у довкіллі, через ознайомлення з рослинним і тваринним світом, розкриття взаємозв'язків і взаємозалежностей у природі тощо); формування позитивного ставлення до природи, норм поведінки у природі (це завдання є основою подальшого суб'єктивного усвідомлення учнем навколишнього середовища, як сукупності явищ і об'єктів у їх єдності і взаємозалежності. Суб'єктивне ставлення особистості до природи у цьому контексті розглядається як серцевина її суб'єктивного світу, де реальні й об'єктивні стосунки з природою обумовлюють сутність, кількісні і якісні показники її потреб і через процеси їх задоволення впливають на всю поведінку особистості); бажання зберігати і охороняти природу.

Екологічне виховання – систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток в учнів екологічної культури [4, с.60]. *Метою екологічного виховання* є формування в особистості екологічної свідомості, яка є складовою суспільної свідомості і полягає в усвідомленні дитини себе, як частини живої природи, а також формування екологічного мислення. Передумова для цього – екологічні знання, наслідок – екологічний світогляд.

Екологічну свідомість як моральну категорію потрібно виховувати у дітей з раннього дитинства, а для цього слід своєчасно ввести дитину у світ рідної природи, прищепити любов до неї та пізнавальний інтерес до її явищ, закласти основи екологічного виховання.

На основі екологічного мислення і свідомості формується *екологічна культура*, яка передбачає глибокі знання про навколишнє середовище (природне і соціальне), екологічний стиль мислення і відповідальне ставлення до природи, вміння вирішувати екологічні проблеми.

Формування основ екологічної культури молодших школярів здійснюється у процесі екологічної освіти і виховання. Екологічна культура особистості є обов'язковою умовою людського буття і виступає як: засіб самореалізації особистості, ціннісно-процесуальна категорія ставлення людини до світу, процесуально-предметне втілення природоперетворюючої діяльності особистості у довкіллі з врахуванням соціально-екологічних обмежень та корекції росту необґрунтованих потреб людини, умова формування людини нового типу [1, с.122].

Формування основ екологічної культури підростаючого покоління має декілька взаємопов'язаних етапів. Так, першим, *інформаційним етапом* передбачено формування у молодших школярів екологічних знань про природу та взаємозв'язки у системі «природа – людина». Другий, *емоційно-ціннісний етап*, передбачає формування у молодших школярів позитивної мотивації на взаємодію з природою, корекцію емоційно-ціннісних установок. *Діяльнісний етап* передбачає реалізацію програми природоохоронних дій.

Початкова школа – фундамент формування у молодших школярів основ екологічної культури. У процесі екологічного виховання у дітей виховується любов до природи, прагнення берегти, примножувати її. Екологічне виховання передбачає розкриття сутності світу природи – середовища перебування людини, яка повинна бути зацікавлена у

збереженні цілісності, чистоти, гармонії в природі. Особливу роль у цьому процесі відіграє учитель, який має володіти сучасними інноваційними технологіями формування екологічної культури, бути готовим до інноваційної діяльності [2].

Формування основ екологічної культури молодших школярів відбувається у тісному взаємозв'язку урочної, позаурочної та позакласної діяльності. Використання інноваційних форм, методів та засобів дозволяє виховувати в учнів усвідомлення того, що світ природи є середовищем існування людини, тому вона має бути зацікавлена в збереженні його цілісності, чистоти, гармонії.

Екологічне виховання неможливе без уміння осмислювати екологічні явища, робити висновки щодо стану природи, виробляти способи розумної взаємодії з нею. Водночас естетична краса природи сприяє формуванню почуттів обов'язку і відповідальності за її збереження, спонукає до природоохоронної діяльності, до запобігання нанесенню збитків природі. Учитель має володіти високими професійними якостями, бути готовим до інноваційної діяльності, використовувати сучасні засоби та методи формування екологічної культури молодших школярів [5]. Форми і методи, які добирає учитель з метою формування у молодших школярів основ екологічної культури мають гарантувати позитивну мотивацію взаємодії учнів з природою і надавати дієвий арсенал психолого-педагогічних стимулів, які спрямовуватимуть активність учнів у необхідному напрямі. Відтак, ефективними вважаємо такі умови, дотримання яких, сприятиме реалізації завдань формування екологічної культури молодших школярів:

- включення екологічної компоненти до змісту матеріалу предметів початкової школи;
- розвиток екологодоцільних вчтків у природі на основі красзнавчого, гуманістичного та естетичного підходів;
- використання педагогічно доцільних прикладів екологічної поведінки; реалізація взаємозв'язку у системі «сім'я-школа» у контексті екологічного виховання.

Отже, формування основ екологічної культури молодших школярів має стати невід'ємною складовою освітнього процесу та забезпечувати практичну реалізацію знань, набутих у процесі навчання, формування у молодших школярів емоційно-ціннісної, діяльнісної основи спілкування з природою.

Список використаних джерел:

1. Григорович О. П., Волохата К. М. Формування основ екологічної культури молодших школярів засобами екологічного просвітництва // Молодий вчений . - 2019. - №5 (69). С.122-125.
2. Григорович О.П., Пахальчук Н.О. Педагогічні умови формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи в умовах реформування змісту освіти . Modern researches in psychology and pedagogy : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. pp. 94-111.
3. Грошовенко О.П. Інноваційні стратегії формування екологічної культури молодших школярів // Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки і психології : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м.Запоріжжя, Україна, 2-3 лютого 2018 року). – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2018.- 192 с.
4. Пустовіт Г.П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах . – Київ-Луганськ: Альма-матер, 2004. – 540 с.
5. Стахова І.А. Творчий підхід до організації природничо-наукової підготовки майбутніх учителів початкової школи // Молодий вчений.- 2018.- №5(2).- С.127-131.
6. Demchenko, O., Kit, G., Holiuk, O., Rodiuk, N., Pakhalchuk, N., Hryhorovych, O. ДЕЛОВЫЕ ИГРЫ В КВАЗИПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К РАЗВИТИЮ ОДАРЕННОСТИ ДЕТЕЙ //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I. – 2019. – Т. 144. – С. 159.
7. Holiuk, O., Pakhalchuk, N., Rodiuk, N., Demchenko, O., & Kit, G. CRITERIA AND INDICATORS OF FORMATION OF HUMANISTIC AND VALUE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN TOWARDS THEMSELVES //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. – 2020. – Т. 198. – С. 198-211.